

Vliv těhotenství a mateřství na ženu – vztahy mezi partnery

Barbora Kadlecová

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Barbora KADLECOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Vliv těhotenství a mateřství na ženu**

Zásady pro vypracování:

Volba a formulování tématu, cíle práce.
Zpracování teoretické části práce prostřednictvím odborné literatury.
Sběr, zpracování a vyhodnocení dat.
Shrnutí výsledků, vyslovení závěrů, návrhy, doporučení.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

COHEN, R. M. Nejčastější psychické poruchy v klinické praxi. Praha: Portal, 2002. ISBN 80-7178-497-4.

CHMEL, R. Průvodce těhotenstvím. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-0962-7.

KRAUSOVÁ, L., NOVOTNÁ, V. Sociálně - právní ochrana dětí. Praha: Aspi, a.s., 2006. ISBN 80-7357-214-1.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. Vývojová psychologie. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-7169-195-X.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Ivana Marášková

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

16. února 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 16. února 2009

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 13.3.2009

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užití-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato práce v teoretické části vymezuje základní pojmy výchovy, popisuje vztahy mezi partnery a nabízí řešení problémů. K práci je přiložen dotazník, který jsem sestavila pro matky s dětmi, kde jsem zjišťovala vzájemné rodinné a partnerské vztahy. V mé bakalářské práci jsem se zaměřila na vztahy před a po narození dítěte, na rodinu a výchovu.

Praktická část zahrnuje výzkum dotazovaných matek s dětmi o jejich vztazích v rodině. Výzkum byl proveden formou dotazníku.

Klíčová slova: výchova, mateřství, manželství, narození dítěte, rodina, partnerství, těhotenství

ABSTRACT

The bachelor thesis in its academic part defines the basic concept of upbringing, describes relationships between partners and offers solutions to problems. A questionnaire designed for mothers with children is enclosed to look into mutual relationships in families and partnerships. The thesis has also focused on relationships before and after the childbirth.

The empiric part consists of a research amongst mothers with children regarding their family relations. The interview are questionnaire based.

Key words: upbringing, motherhood, marriage, childbirth, family, relationship, pregnancy.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji své rodině a přátelům, kteří mě podporovali při psaní této závěrečné práce, dále všem osloveným maminkám za spolupráci při mém průzkumu. Dále děkuji Zdeňce Budíkové, Pavlu Kolečkářovi a Zdeňce Kolečkářové za odborné rady a asistenci při průzkumu. Také děkuji svému příteli Robertu Pešinovi za trpělivost a pomoc nejen s naším synem, ale také psychickou podporu.

Za odborné vedení, připomínky, rady a příjemnou spolupráci vřele děkuji paní PhDr. Ivaně Maráškové a přeji jí hodně zdraví a úspěchů.

MOTTO:

„ ... někde na začátku našeho života je máma, co vodí človíčka za ručičku, učí ho prvním krůčkům, aby mohl chodit, a slůvkům, abychom se navzájem dorozuměli.

A jak to jednou v lidském životě bude vypadat, nezáleží jen na těch prvních krůčcích s mámou, ale také i s tátou ... “.

Vladimír Menšík (*citace z filmu*)

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 RODINA	13
1.1 RODINA V SOCIÁLNÍM KONTEXTU	13
1.2 PODÍL RODINY NA VÝVINU OSOBNOSTI	13
1.3 RODINA JAKO VÝCHOVNÉ PROSTŘEDÍ.....	15
2 TYPY RODINY.....	17
2.1 JAKÝ SMYSL MÁ RODINA?.....	18
2.2 FUNKČNOST RODINY	19
2.3 ZÁSADY VÝCHOVY.....	20
2.4 DÍTĚ A JEHO OSOBNÍ VÝVOJ	21
2.5 DRUHY RODIČOVSKÝCH A VÝCHOVNÝCH PŘÍSTUPŮ	21
3 TĚHOTENSTVÍ A MATEŘSTVÍ.....	23
3.1 PARTNERŮV VZTAH K TĚHOTNÉ ŽENĚ	23
3.2 VZTAH TĚHOTNÉ ŽENY K PARTNEROVI	24
3.3 AKTIVNÍ ÚČAST PARTNERŮ V DOBĚ THOTENSTVÍ	24
3.4 PRÁVNÍ VZTAHY MEZI PARTNERY	25
3.5 NIČÍ DÍTĚ PARTNERSKÝ VZTAH?	25
3.5.1 Výchova dětí vzrušující a někdy i děsivá cesta k osobnímu rozvoji.....	27
4 VÝVOJ VZTAHU V ČASE.....	28
4.1 SOUČASNÝ TREND ODKLÁDÁNÍ MATEŘSTVÍ.....	28
4.2 OBĚTI A PŘÍNOSY RODIČOVSTVÍ	29
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
5 VÝZKUM.....	33

5.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM A CÍL	33
5.2	VÝZKUMNÝ SOUBOR	34
5.3	PRŮBĚH VÝZKUMU	35
5.4	METODY VÝZKUMU	35
5.5	VÝSLEDKY ŠETŘENÍ.....	37
5.6	ZÁVĚR	42
ZÁVĚR		44
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		46
SEZNAM PŘÍLOH		48

ÚVOD

Narození dítěte je pro partnerský vztah skutečně obrovskou zkouškou. Terapeutka a animátorka Béatrice Trélaün, která pracuje v rodinné poradně přednáší v kurzech věnovaných rodinnému soužití, je dokonce přesvědčená, že zkouška nenastává dnem porodu, ale dnem početí. Jestliže partneři miminko plánují, přijmou zprávu o těhotenství samozřejmě s nadšením a velkou radostí. Ale jakmile prvotní radost opadne, přijdou první problémy.

Dítě ještě není na světě, avšak především pro ženy skoro jako kdyby bylo, protože je jejich součástí, roste v nich a ony ho cítí každým dnem silněji a silněji. Zažívají něco, co jejich partner ani při nejlepší vůli zažít nemůže. Když k tomu připočteme rozbouřenou hormonální hladinu, která má mimo jiné vliv na nálady těhotné ženy, pak je zřejmé, že k rozporům docházet musí.

Dítě není věc. Není to hezká růžová panenka v kočárku, která se usmívá a občas zavrní. ***Dítě má své potřeby a dokáže je dávat dost hlasitě a intenzivně najevo. Rodí se bezbranné a vyžaduje veškerou pozornost a péči. Nemůžete ho odložit do postýlky a vrátit se, až se to bude hodit vám.*** Právě tady bývá zakopán pes. Zatímco ženy ve většině případů vykonávají určité úkony instinktivně, muži stejné instinkty vyvinuté nemají a musejí se více učit. Pochopit druhého však znamená vcítit se do jeho kůže a neupřednostňovat své potřeby. To je velmi těžké.

Být rodičem vyžaduje určité - a ne malé - přizpůsobení. Narození dítěte otřese našimi zvyky, postavením i rolemi, které jsme do té doby zastávali. Ne každý se lehce smíří s tím, že má mnohem méně volného času a že se mu svět obrátil vzhůru nohama. Psycholog píše, že společná péče o dítě zesiluje milostnou intimitu mezi manželi: v partnerovi milují teď také otce nebo matku svého dítěte, objevují nové, sympatické stránky jeho povahy. Každou pozitivní společnou zkušeností i každým šťastně překonaným sporem se vztah obohacuje a sílí. Ale neplatí to úplně a neplatí to vždycky! Dítě porušuje citovou rovnováhu dvojice a musí se hledat nová rovnováha, což je pro nepevné, nesžitě a jinak problematické dvojice těžké. Sexuologové dodávají, že rovnováha se musí hledat i v sexuální oblasti, protože těhotenství, porod a období po něm mění nejenom zvyky, ale také sexuální apetence, a to především v případě ženy. Ve většině případů se jedná o útlum sexuálních potřeb, což pravděpodobně souvisí s hormonálními změnami, které v organismu v těhotenství a v době kojení probíhají (časopis MIMINKO 10/2008).

Téma „*Vliv mateřství na ženu – vztahy mezi partnery*“ jsem si nevybrala náhodou. Nedávno jsem se sama stala matkou a tato problematika je mi nyní velmi blízká. Myslím si, že vztahy mezi partnery jsou velmi diskutované téma, na které je stále potřeba hledat nové odpovědi a řešení. V bakalářské práci se budu snažit alespoň trochu přiblížit tuto problematiku.

V praktické části jsem se zaměřila na anonymní dotazování matek s dětmi na to, jak se změnily jejich vztahy v rodině před otěhotněním, během těhotenství, po narození dítěte a vztahy mezi partnery (*jak přijali jejich partneři, manželé zprávu o těhotenství*).

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

Často se předpokládá, že dítě vyrůstá po dlouhé roky, postupně se seznamuje s lidmi z blízkého okolí a až později „vstupuje do společnosti“, do ekonomického, politického a kulturního života svého kraje.

Malé skupiny jsou hlavním terénem socializace, přes kterou pronikají vlivy širších okruhů center a kulturního prostředí, a tím odevzdávají jednotlivci hodnoty, normy a vzory chování (Čáp, 1980).

1.1 Rodina v sociálním kontextu

K pochopení tohoto problému hned na začátku je potřebné rozlišit **užší a širší rodinu**. Užší rodina se skládá z prvního stupně (*rodiče a děti*), zatímco **širší rodinu** zahrnuje příbuzenstvo druhého a třetího stupně (*prarodiče, bratrance, tety*) popřípadě i další.

Rodina je malá přirozená společenská skupina, ve které hrají hlavní úlohu role matky a otce. Je to celek – relativně trvalý, podléhající dynamickým proměnám související hlavně s průběhem života jednotlivců, kteří ji tvoří. Opírá se o vžitě společenské tradice a vytváří svoje vlastní tradice. Rodina je snad jediná společenská skupina, která má vlastnosti skupiny formální i neformální současně. Plní úlohy vůči svým členům i společnosti (Neubert, 1984).

1.2 Podíl rodiny na vývinu osobnosti

Problém vlivu rodiny na osobnost dítěte je skutečně mnohotvárné, obsahuje celou řadu otázek, které byly rozpracované víc, jiné méně a některá událost je řešená výzkumy teprve nyní.

Možno povědět, že vliv rodiny zásadně předznamenává budoucí rozvoj široké škály osobnostních vlastností dítěte. Kromě úloh vůči společnosti rodina plní i úlohy vůči svým členům, a to tím, že uspokojuje jejich rozličné potřeby: biologické, ekonomické i psycho společenské (Gáborová, 2007).

V rodině probíhá nejintenzivnější a nejužší lidské spolužití. Dva základní druhy vazeb, které se tu utvářejí, tj. vazba mezi manželi a vazba mezi rodiči a dětmi, jsou v naší kultuře nejpevnější a nejpřirozenější. Rodina funguje jako společenská instituce, která po-

skytuje dětem nejen hmotnou, ale i citovou a morální jistotu. Je prvotní institucí, ve které probíhá proces socializace a výchovy dítěte. Psychologie rozlišuje i vliv věku na člověka.

Podle Gáborové rozlišujeme tzv. vývojová období:

1. ***prenatální období*** – od početí po narození. Zdůrazňuje se potřeba optimální matčiny psychiky, správné výživy.
2. ***kojenecké období*** – první rok života. Období růstu, vytváření základních reflexů podmíněných i nepodmíněných, fungování smyslů. V tomto období trvá těsné se-pjetí s matkou a počátky učení se.
3. ***batolecí období*** – do 3 let. Úměrně s tělesným růstem se projevuje psychika. Zde se pokládají základy osobnosti.
4. ***předškolní věk*** – končí vstupem do školy. Formuje se charakter, povahové vlastnosti.
5. ***mladší školní věk*** – 1. – 5. třída. Objevují se první známky dospívání.
6. ***období pubescence*** – do 15-ti let. Jde o vývojové období plné biologických, psychických i sociálních změn.
7. ***období adolescence*** – končí zhruba mezi 20. – 22. rokem. Jde o osamostatňování se od původní rodiny, rozvoj sexuality, volby povolání a profesní příprava.
8. ***časná a střední dospělost*** – od 20 – 25 do 40 – 45 let. Zralost s plnou realizací pracovní činností, manželství, rodičovství.
9. ***pozdní dospělost*** – od 40 – 45 do 65 let. Změna rodinných vztahů.
10. ***stáří*** – poslední vývojové období, ve kterém se mění sociální zařazení člověka. Dochází i ke změně projevů, osobnostních rysů.

Nejdůležitější rysy osobnosti jsou tvořeny temperamentem, inteligencí a charakterem. Některé jsou dědičné, neměnné, vrozené, jiné získáváme vlivem prostředí výchovy. Souhrnně jsou zcela individuální a tak vzniká jedinečná osobnost.

1.3 Rodina jako výchovné prostředí

Za nejvýznamnější výchovné činitele jsou považované rodiny, škola, školské výchovné zařízení a církve. Jako druhotné výchovné činitele se chápou masmédiá. Rodina je nejstarší společenská instituce, plní socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční a další funkce. Nejběžnějším modelem rodiny je tzv. *nukleární rodina*, kterou tvoří nejbližší příbuzní tj. *oba rodiče a děti*. Rodina spolu se školou plní významné výchovné úlohy, které se vzájemně doplňují. V současnosti slyšíme o krizi současné rodiny (Budíková, 2006).

Pro příklad můžeme uvést několik typů těchto krizí:

- rodina se stahuje do města
- rodina v trhovém mechanismu trpí ohrožením z chudoby
- čas na výchovu dětí se redukuje
- roste kriminalita
- kontrola porodnosti
- ztrácí se soudržnost rodiny
- masivní vstup medií

Sociální pedagogika chápe rodinné prostředí jako soubor demografických, materiálních, psychologických a kulturních podmínek.

Demografické podmínky tvoří znaky:

Věk rodičů, jde o to, aby partneři byli osobnostně zralí a měli vytvořené dobré ekonomické podmínky. Vysoký věk může způsobit problémy jako omezování dítěte, úzkostlivost.

Velikost rodiny, mnoho početné rodiny s pevnými emocionálními vazbami má velký význam pro rozvoj osobnosti. Ale může být i ohrožující např. rodina alkoholiků.

Vysoká zaměstnanost měla za následek, že starostlivost o rodinu převzal stát, předškolní zařízení, ... a to mělo dopad na sociální, emociální a morální úroveň dětí. Například pracovní zatížení matek patří mezi rizikové faktory (Rybárová a kolektiv, 1988).

Materiální podmínky

Tvoří je příjmy, výdaje, spotřeba rodiny, počet nezaměstnaných v rodině. Z hlediska výchovy je důležité děti naučit rozlišovat nevyhnutelné a prestižní materiální potřeby.

Psychologické podmínky

Rozumíme atmosféru v rodině, její vnitřní stabilitu, kterou zajišťují zdravé, vyrovnané a stále emotivní vztahy mezi jednotlivými členy.

Pod přirozenou strukturou rodiny rozumíme život v rodině, kde se uplatňuje mateřské, otcovské a sourozenecké působení.

Úloha matky je pro duševní vývoj dítěte neobyčejně důležitá. Matka je pro dítě ztělesněním jistoty, spokojenosti a štěstí. Styk dítěte s matkou už v nejranějším věku tvoří základ jeho dalšímu vývinu. Ve školním věku je už schopné pochopit, že je nevyhnutelné se na čas odloučit od matky.

Úloha otce je pro svoje dítě živým vzorem. Otcův vztah k dítěti má být laskavý. Tato láska má být mužná, spravedlivá, přísná.

Sourozenci - pořadí dítěte a věkový odstup mezi sourozenci může výrazně ovlivnit výchovu. V rodině s více dětmi může negativně na vývoj dítěte působit preferování některého jiného dítěte.

2 TYPY RODINY

Pro příklad uvedu několik typů rodin

Autoritativní typ nedovoluje dítěti rozhodovat o sobě, vyžadují bezpodmínečnou poslušnost, podřazení se tradicím rodiny.

Kuratelní ochranný typ v takovéto rodině rodiče děti příliš ochraňují, kontrolují, vnucují jim svoji starostlivost a tím zabraňují samostatně se projevat.

Koexistenční typ v takovéto rodině platí zásada nezasahování, dítěti je ponechána volnost. Velkou volnost může dítě i zneužít. Neváží si rodičů.

Typ rodinné spolupráce vyznačuje se potlačením individualistických tendencí, činnost druhých je oceňována. Mezi pokolením jsou pevné vazby.

Jako další rozdělení uvedu typy rodiny, které jsou:

Úplná, kdy děti žijí s oběma rodiči

Neúplná, kdy je svobodný rodič, kde byl rozvod a je tam pouze život s jedním z rodičů

Doplněná, kdy je specifická vlastními a nevlastními rodiči a sourozenci

Z hlediska stupně spolužití můžeme typy rodin rozdělit na:

Harmonickou, kdy je vzájemné porozumění a stabilní rodina

Disharmonickou, která je opak harmonické

Konsolidovanou, která je navenek harmonická, ale ne vše je v pořádku mohou tam být narušené vztahy

2.1 Jaký smysl má rodina?

Její hlavním smyslem je **reprodukce**. Usnadňuje lidem péči o děti a jejich výchovu, je biologicky důležitá pro zachování lidstva. Je to první a dosti závazný model společnosti, s jakým se dítě setkává. Formuje jeho osobní vývoj i postoj ke všem dalším skupinám, snaží se formovat dítě podle vlastní tradice. Rodinné normy se vždy nějak odchyľují od norem průměrných. V minulosti bylo provedeno mnoho pokusů o přesunutí rodičovské péče na jiné osoby či skupiny, ale nikdy se tato řešení v praxi neujala (Budíková, 2006).

Dítě ke svému vývoji potřebuje kromě zajištění primárních potřeb (*teplo, nasycení*), také stabilní prostředí (*domov*) a přítomnost osob vysoce citově angažovaných. Dítě i rodič se spolu ztotožňují, podporují se (*nejen v mládí, ale i v dospělosti dítěte, např.: dítě a rodič jdou společně studovat vysokou školu*), spoléhají na sebe, dostávají se do konfliktů (*např.: puberta*). Rodiči na dítěti velmi záleží, vnímá ho jako jedinečné, zvláštní, je jím fascinován.

Vztah rodičů a dítěte vzniká už před porodem. Dítě reaguje na podněty způsobené chováním a pohyby matky. Také matka již dlouho před porodem vnímá plod ve svém těle. Např.: pozná jeho temperament. Předpokládá se, že dítě vnímá tlukot matčina srdce a rytmus jejích kroků. Obojí dítě uklidňuje a tak i po porodu drží matka dítě hlavičkou u svého srdce a přechází s ním, když ho chce uklidnit (Budíková, 2006).

Rodiče už před narozením dítěte preferují chlapce (*v USA dvakrát více rodičů*). Když rodiče charakterizují dítě v den porodu, hodnotí holčičky jako menší, hezčí, roztomilejší, více podobné matkám. Synové jsou naopak větší, silnější, koordinovanější a pozornější.

Pro industriální společnost naší doby jsou příznačné tyto trendy:

- tendence odkládat sňatky a rození dětí na co nejpozdější dobu
- větší míra základní neformální rodiny, tedy bez legálního sňatku
- zvyšování rozvodovosti
- pokles dalších manželství po rozvodu
- tendence omezovat počet dětí v rodině, případně nemít děti vůbec
- prodlužování doby, po kterou žijí děti a rodiče spolu

Téměř všechny tyto trendy ukazují na sílící prosazování individuálních zájmů nad zájmy rodinné.

2.2 Funkčnost rodiny

Funkčnost rodiny můžeme rozdělit do dvou druhů.

Úplná rodina je dvougenerační skupina rodičů a dětí.

Může se jednat o rodinu:

- Harmonickou, kdy uspokojuje všechny potřeby
- Konsolidovanou, která uspokojuje základní potřeby
- Disharmonickou tedy narušenou
- Doplněnou, kdy po rozvodu jeden z rodičů vstoupí do nového manželství

Neúplná rodina, kde je společenstvo jednoho rodiče nejčastěji matky s dítětem. Vzniká úmrtím jednoho z rodičů nebo rozvodem (Budíková 2006).

Mezi jednotlivé funkce rodiny se člení

1) ***Biologická funkce*** je rodina, kde je svazek založený na biologickém základě a zajišťuje biologické trvání společnosti dalším rozením členů společnosti a odevzdáním biologických vlastností.

2) ***Ekonomická funkce***, která je též funkcí zabezpečovací nebo hospodářskou, představuje příslovečnou střechu nad hlavou. Také je uspokojováním základních biologických potřeb bývání, stravování, spánek a oblékání.

3) ***Výchovná funkce***, kdy rodiče představují první výchovné vzory pro svoje děti. Výchova dětí je nejdůležitější úlohou rodiny, při které může požádat o pomoc školu i výchovné zařízení.

4) ***Emocionální a psychohygienická funkce - citová funkce*** je emocionální funkce považovaná za nejdůležitější a nezastupitelnou funkci rodiny. Kladné citové vztahy mezi rodiči, rodiči a dětmi, sourozenci, starými rodiči jsou nevyhnutelným předpokladem pro rozvoj vlastní emocionality dítěte.

5) Ochranná funkce, která spočívá v ochraně zdraví dětí, ale i jejich ochraně před sociálně-patologickými jevy.

6) Socializační funkce, v ní se uskutečňuje primární socializace, na kterou později navazuje sekundární socializace uskutečňovaná v jiných výchovných zařízeních

Rodina plní tyto funkce

- Reprodukční
- Produkční
- Biologické ochrany
- Socializační
- Psychohygienickou

2.3 Zásady výchovy

Jsou to obecné požadavky, vyplývající ze zákonitosti výchovy, které naznačují, v čem je nutno ve výchovném procesu věnovat pozornost, aby byl dosažen požadovaný cíl. Jsou to nejobecnější požadavky a osvědčené přístupy platné ve výchovně-vzdělávacím procesu.

Ve výchově zachováváme tyto zásady:

- cílevědomost
- vědeckost
- ideovost
- jednotnost
- důslednost
- přiměřenost
- postupnost
- uvědomělost
- aktivita
- názornost
- soustavnost
- trvalost
- individuální přístup

Pod pojmem **výchovná péče** rozumíme v širším smyslu, každý náš styk s dítětem, tj. způsob, jakým dítě koupáme, krmíme apod. Patří sem všechny výkony základní péče. Ty mohou být vykonávány tak kvalitně, že uspokojují (*zejména v prvních měsících života*) většinu potřeb dítěte nebo (*v případě nesprávného postupu*) dítě neuspokojují, až neurotizují.

V užším smyslu rozumíme pod pojmem **výchovná péče** cílevědomou, předem promyšlenou a plánovanou hru dospělého s dítětem. Jejím cílem je rozvíjení určité stránky osobnosti dítěte, např.: pohybů těla, poznávacích procesů, sociálních vztahů apod. V každém případě jde o souhrnné působení dospělého na osobnost dítěte prostřednictvím hry (Rybárová a kolektiv, 1988).

2.4 Dítě a jeho osobní vývoj

Již při narození zažívá dítě první zkušenost s hledáním identity. Vlivem okolního prostředí, rodičovským výchovným působením při každodenních drobných činnostech a emocionálními pouty vytvářenými příbuznými, se zkušenosti dítěte stále více prohlubují. Všechny tyto vlivy umožňují dítěti vyvinout se ve zralého dospělého jedince s vlastním sebepojetím (Rybárová a kolektiv, 1988).

Dnes už je prokázáno, že citový vztah dítěte k matce a k ostatním „*jeho lidem*“ je vztahem důvěry, bezpečí a jistoty. Matka a další lidé v blízkosti dítěte zprostředkovávají poznávání světa, a to světa věcného i společenského. Není mu všechno neznámé v jeho okolí hned známým, leč zbavují je nebezpečnosti – následkem toho je neznámé hodným seznámení a poznání. To je zřejmě základní podmínka lidského učení a vývoje tzv. **kognitivních schopností**.

2.5 Druhy rodičovských a výchovných přístupů

Opatrovníky a spoluúčastníky dětských her mají být rodiče v období raného a středního dětství, v tomto období je dobré dbát na zdraví dětí a chránit je před úrazem. Dítě má trvalý pocit bezpečí.

Rodiče vysvětlující autoritu v období pozdního dětství, je to intenzivní rozvoj rozumové složky osobnosti. Vysvětlení všeho.

Důvěrníkem v období puberty je nejvíc ovlivnitelný, který mu je citově blízký, který mu pomáhá překonat jeho vnitřní problémy.

Staršího přítele a rádce v období adolescence, adolescent ocení míru samostatnosti, rovnosti a partnerství (Rybářová a kolektiv, 1988).

Výchova dětí

Co je vůbec výchova dětí? Je to péče rodičů o děti od jejich narození v duchu obětavosti a lásky. Moudré vedení dětí k sebekázi a zodpovědnosti, přihlížení k zájmům dítěte a jeho potřebám, vedení k úctě a důstojnosti každého člena široké rodiny. Je to zároveň i snaha co nejvíce rozvíjet jeho fyzické a duševní schopnosti již od dětských let.

I přesto, že máte doma poslušnou holčičku nebo chlapečka, kteří si sami uklidí ve 4 letech hračky, neběhají po nábytku, nekreslí do knížek a zdí ... Může se ale někde stát chyba a „z *dokonalých*“ dětí můžou vyrůst „*nedokonalé*“.

3 TĚHOTENSTVÍ A MATEŘSTVÍ

Během těhotenství dochází ke změnám ve vnímání, chování a názorech, jak u budoucí matky, tak i u budoucího otce. Podobnými změnami prochází i partnerský vztah. Zejména první těhotenství může představovat možné úskalí ve vývoji partnerských vztahů. Může přinést sblížení, ale může být také důvodem ke vzájemnému odcizení. Proto je důležité, aby se oba partneři před založením rodiny vzájemně dobře znali, věděli o sobě co nejvíce, chápali reakce a chování druhého. V těhotenství se obecně klade důraz zejména na tolerantní postoj partnera k partnerce. Ve správně fungujícím vztahu by tomu ale mělo být i naopak (Gregora, Velemínský, 2007).

3.1 Partnerův vztah k těhotné ženě

Žena by měla být pro partnera prioritou. Péči o její zdraví, pohodlí a psychický stav by měl brát jako radost a poctu, nikoliv jako povinnost a nutnost.

Partnerova úloha by měla začít ve chvíli oznámení těhotenství, při plánovaném početí již společnými rozhodnutím. Partnerův zájem a účast (nebo naopak nezájem a neúčast) mohou do budoucna ovlivnit vztah ženy k němu, neboť právě těhotné ženy více vnímají partnerovo chování a jeho postoj k těhotenství.

Muž si však na úlohu budoucího otce zvyká pomaleji. Na rozdíl od ženy, která o svém mateřství nejenom ví, ale zároveň je i intenzivně prožívá, bývá u muže otcovství během těhotenství spíše na „*teoretické úrovni*“. Prozatím má rád své budoucí dítě spíše skrze svou partnerku a pro ni.

Získání informací o těhotenství a jeho průběhu přispěje k překlenutí rozdílů a k prohloubení vzájemného vztahu. Zároveň platí, že vztah muže k těhotné ženě je předobrazem toho, jaký bude jeho vztah jako otce k dítěti. Partnerčino těhotenství je „*generálkou*“ na otcovství. To znamená, že pokud bude mít partner dostatek porozumění i pro potřeby svého dítěte. Ve vztahu k budoucí matce se totiž učí projevovat uznání, pochválit, učí se otcovské trpělivosti a toleranci (Gregora, Velemínský, 2007).

3.2 Vztah těhotné ženy k partnerovi

Těhotná žena se stává do jisté míry na partnerovi závislá, nežli tomu bylo dříve. Zvyšuje se její závislost ekonomická, fyzická i psychická. Právě v psychické oblasti může mít žena pocit, že s ní partner nedostatečně prožívá její starosti a obavy. Proto mají nastávající maminky sklon vyhledávat společnost jiných žen a muži se tak mohou cítit opomíjeni. Žena je zkrátka zaujatější sama sebou a „svým“ těhotenstvím, ale měla by si uvědomit, že těhotenství se mění situace i pro jejího partnera. Žena může ovlivnit vztah partnera k jejich společnému dítěti a měla by být tou, která mu pomůže upevnit či opět najít jistotu sama sebe a jistotu svého místa ve vznikající rodině (Gregora, Velemínský 2007).

3.3 Aktivní účast partnera v době těhotenství

Jak již bylo řečeno, partner by se měl do průběhu těhotenství zapojit již po jeho potvrzení lékařem, tedy hned od jeho počátku. Měl by se teoreticky seznámit s průběhem těhotenství, aby lépe a snáze pochopil potíže, problémy a stavy své partnerky. K tomu mohou posloužit dobře míněné rady příbuzných a známých, ale daleko vhodnější je prostudování odborné literatury a internetových zdrojů, eventuálně osobní konzultace s gynekologem a s dětským lékařem.

Partneři by měli společně sledovat růst a vývoj plodu. Nastávající otec by se měl aktivně účastnit kontrol v prenatalní poradně a i dalších vyšetřeních, která jeho partnerka během těhotenství absolvuje.

Společně by se měli věnovat i komunikaci s ještě nenarozeným děťátkem, zúčastnit se kurzů předporodní přípravy a navštívit předem vybranou porodnici.

Po celou dobu trvání těhotenství by měli být muži svým partnerkám fyzickou i psychickou oporou. Měli by pomáhat s chodem domácnosti a s její přípravou na příchod nového člena rodiny. Jejich pomoc může být žádoucí i v rámci dodržování správné životosprávy těhotnou ženou.

Ještě před porodem by se měl muž seznámit s právy a povinnostmi budoucích rodičů včetně péče o dítě a jeho výchovy. Tím by měl být připraven na zákonité změny ve fungování rodiny a v partnerských vztazích po narození dítěte (Gregora, Velemínský, 2007).

3.4 Právní vztahy mezi partnery

Manželství

Manželství je podle zákona 94/1963 Sb. O rodině ve znění pozdějších úpravy „*trvalé společenství muže a ženy založené zákonem, stanoveným způsobem a jeho hlavním účelem je založení rodiny a řádná výchova dětí*“.

Muž a žena mají v manželství stejná práva a povinnosti. Kromě jiného jsou povinni společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí (Gregora, Velemínský, 2007).

Druh , družka (nesezdané soužití)

Podle občanského zákoníku 40/1964 Sb. jsou druh a družka zahrnuti mezi osoby blízké, jejichž vzájemný poměr je obdobný rodinnému. Újmu, kterou by utrpěla jedna z těchto osob, by druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Tak zákon charakterizuje jejich citovou vazbu a jistou trvalost či stabilitu jejich vztahu.

Aby mohli oba partneři založit rodinu a posléze se i dožadovat svých rodičovských práv a povinností, je nutné, aby se stali rodiči společného dítěte. K tomu dojde, nechají-li se partneři zapsat do příslušné matriky jako rodiči. Jakmile se jednou partneři stanou rodiči společného dítěte, mají k němu od jeho narození veškerá rodičovská práva a povinnosti, které stanovuje zákon O rodině (Gregora, Velemínský, 2007).

3.5 Ničí dítě partnerský vztah?

Na první pohled absurdní otázka. Dítě je přece nejvyšším důkazem lásky mezi mužem a ženou, ztělesněním jejich touhy předat to nejlepší ze sebe dál a překonat v potomcích svou smrtelnost. Přesto jsme v současné době čím dál častěji svědky hlubokých krizí nebo dokonce rozpadu vztahů mezi partnery během několika let po narození dítěte. Proč je tomu tak? A je možno se na problémy spojené s rodičovstvím předem připravit, aby se daly lépe zvládnout?

Zamysleme se nejprve nad otázkou, proč vůbec ke střetům mezi partnery v období raného rodičovství dochází. Než jsme měli děti, byli jsme oba rovnoprávní. Oba jsme chodili do práce a vydělávali peníze, oba jsme pak dle svých přání a potřeb trávili volný čas. Po narození dítěte je, ale všechno jinak (www.casopis-miminko.cz 13/2008).

Současná společnost staví okolnosti vzniku nové rodiny na okraj svého zájmu. Očekávání potomka bývá - např. v médiích nebo v reklamách - líčeno jako romantické období, v němž se manželé převážně jen usmívají. Málokdo má ale před tím, než drží v náručí vlastní miminko, hlubší zkušenost, co vlastně péče o ně obnáší. Realita bývá nečekaně drsná.

Situaci komplikuje stereotypní uvažování. Na porod je všeobecně nahlíženo jako na důvod, pro který má žena přerušit svoje zaměstnání, a muž naopak zvýšit svoje pracovní úsilí mimo domov, aby čerstvou rodinu řádně ekonomicky zajistil. Zejména vzdělané ženy se s touto skutečností obtížně smiřují, mimo jiné proto, že mateřství už přibývajícím měrou nepřikládají tak jedinečnou důležitost, jako tomu u žen bylo dříve.

Současné mladé ženy mužům často vyčítají malý podíl na povinnostech spojených s péčí o dítě i domácnost s tím, že ony samy pak kvůli přetíženosti v soukromí rychle ztrácejí profesní kvalifikaci. Zatímco před porodem mohli oba partneři po náročném pracovním dni odpočívat nebo vyrazit za zájmovými aktivitami, nyní bývají obklopeni permanentním napětím z nevyjasněného rozdělení úkolů a kompetencí.

Do jisté míry jde o problém generační. Ti, kdo dnes přivádějí na svět děti, vyrostli v době, která je mnohem svobodnější než byla dříve. Většina dnešních čerstvých rodičů nezažila materiální nouzi a své životy, studium, cestování, výběr profese i partnera, mohli utvářet podle vlastních přání. Často dospívali bez sourozenců i bez skutečné pozornosti svých rodičů. Nikdo je neučil uskromňování ani ohleduplnosti. Dostalo se jim představy, že život lze utvářet v duchu reklamy na luxusní auta: Nic není nemožné. Vybíráme si z nepřehledné palety možností a přemýšlíme, jak nejlépe naložit s naším osobním životním stylem, necítíme se sešňorováni žádnou tradicí ani žádnými jednoznačnými morálními závazky. Sami chceme rozhodovat i o tom, co je naše povinnost a z čeho můžeme zase vykoupat (www.casopis-miminko.cz 13/2008).

Problém nerealistických očekávání a nedostatečné přípravy

Lze předpokládat, že míra problémů, kterou řeší současní mladí rodiče, je dána jejich celkovou nepřipraveností. Ačkoliv zvládání rodičovských povinností hodně záleží také na vlastnostech dítěte (*hyperaktivní nebo nemocné děti situaci podstatně znesnadňují*) a na případné pomoci zvenčí (*praktická nebo finanční pomoc od příbuzných, popř. možnost*

výpomoci placenými babysittery a uklízečkami), rozhodující jsou vždy postoje, s nimiž se oba partneři stavějí ke krizovým situacím (www.vkta.cz 13/2008).

Než se muž a žena pro dítě rozhodnou, měli by mít jasno např. v následujících otázkách: Jaký hlavní cíl každý z nás v životě sleduje? Máme reálné představy o rodičovství a tušíme co obnáší? Nežijeme v příliš romantických představách? Známe způsoby, jak si zachovat vzájemnou úctu a lásku navzdory stresům spojeným s péčí o dítě? Víme, jak budeme řešit konflikty, které mezi námi případně nastanou? Ale hlavně: Máme odhodlání před problémy neutíkat a společnými silami je řešit?

3.5.1 Výchova dětí vzrušující a někdy i děsivá cesta k osobnímu rozvoji

Kniha *Deset tajemství lásky* od australských psychologů manželů Biddulphových uvádí (Biddulphovi, 2006). Malé děti dokážou vytáhnout na povrch naše nejhluběji uložené problémy i skryté psychopatické rysy. Když se lidem narodí dítě, jako by se přes noc změnili: snaží se být milující, trpěliví a rozumní, ale zároveň podléhají svým nejrůznějším emocím a slabostem. Příčina není nijak překvapivá, byli jsme kdysi také dětmi, a dětství v nás zanechalo mnoho trhlin a výmolů. Připomenout si dětství je jako lék: je to prospěšné, ale někdy to chutná hořce... Nedílnou součástí rodičovství není nic menšího než tvrdá práce na sobě a někdy i naprostá přestavba vlastní osobnosti (Biddulphovi, 2006).

Možná právě tady nalzáme odpověď na otázku z názvu tohoto článku. Udržení harmonického partnerského vztahu po narození dítěte je dnes tak náročné právě proto, že znemožňuje pro dnešní dobu typický život v iluzích, a to zejména v iluzích o sobě samém. Útěkem od problémů obvykle jen potvrzujeme svou neochotu převzít zodpovědnost a v pravém slova smyslu dospět (www.casopis-miminko.cz 13/2008).

4 VÝVOJ VZTAHU V ČASE

Problém může být v tom, že manželský vztah nezůstává stále stejný, ale že se vyvíjí a mění. Jsou některé změny, které jsou nepředvídatelné, ale mimo to existuje určitý zákonitý vývoj a změny, které jsou typické. Porovnáme-li období předmanželské anebo novomanželské z období následujícím, pozorujeme typický přechod od romantické lásky k realističtějšímu pojetí vztahu. Dochází ke konfrontaci ideálních představ o manželství a o partnerovi se skutečností, uplatňuje se proces zevšednění, pozitivní i negativní vliv zvyku. Zejména muž často zmlkne, protože už není o čem tolik povídat. Po narození dítěte se objevují nové radosti i starosti, a pozornost, zejména ženy, se zaměřuje na ně. Zvláštní vývojové stádium představuje dorůstání dětí, jejich odpoutávání se od rodičů a případný odchod z domu (Plzák, 1975).

4.1 Současný trend odkládání mateřství

Mateřství starších žen není sice žádný nový jev, ale jeho příčiny jsou nyní, na přelomu 20. a 21. Století, zcela jiné, než před několika desítkami let. Počet starších matek se rok od roku rapidně zvyšuje, proto by bylo žádoucí o psychologii pozdního mateřství vědět více. Pro názornější představu o silícím trendu odkládat mateřství až na období střední dospělosti zmíním několik čísel. V Anglii bylo v 60. letech průměrný věk při narození prvního dítěte 24 let. V 90. letech je to u vdaných již 29,1 roku (u všech žen 27,9 let). Nejnovější statistika ukazuje, že téměř 10 % porodu v Anglii a Walesu připadá na matky starší 35 let. Obdobné údaje platí pro všechny vyspělé země. U nás je tento trend také zřejmý, ale nastupuje oproti západním zemím opožděně. Podle dostupných údajů se procento starších matek pohybuje u nás kolem 6 %. I při stále početnější skupině se celková porodnost nezvyšuje, ale naopak klesá. Od roku 1994 se v ČR snižuje počet obyvatel.

V minulosti, kdy bylo mnohem méně antikoncepčních metod a byly méně spolehlivé, byly porody starších žen obvyklé. Např. ve 20. letech byl v USA průměrný věk ženy při posledním dítěti 42 let. Později, v 60. letech, se počty starších rodiček podstatně snížily. Žena, která v současnosti ve svých 35 letech zvažuje těhotenství, je pravděpodobně v lepší fyzické kondici, než stejně staré ženy v minulosti (Sobotková, Ditrichová, 2006).

Z obecnějších socio-demografických hledisek je potřeba uvést následující příklady

- zvyšuje se vzdělanost a zaměstnanost žen
- roste rozmanitost rodinného života
- existuje kontrola porodnosti

Asi od roku 1985 byly jako starší matky označovány už ženy ve 30 letech, nyní až po 35. roce!

Vzdělanost a zaměstnanost žen

Ženy, které odkládají mateřství, mají většinou vyšší vzdělání, žijí a pracují ve městě, budují nejdříve svou profesní pozici, kariéru. Je zajímavé, že starší matky samy jen málokdy vysvětlují odložení svého mateřství právě profesními důvody. Ženy zaměstnané ve školství, výzkumu, vědy, mají dost problematické rozhodování, kdy mít děti, zvláště když přestávky v kariéře jsou považovány za brzdu profesního rozvoje (Sobotková, Ditrichová, 2006).

4.2 Oběti a přínosy rodičovství

Rozhodneme-li se mít děti, musíme si také uvědomit, že náš život se změní, a opravdu už nebudeme jen my dva, ale budeme tři. Už nebudeme mít tolik času na své kamarády jako předtím, nebudeme moc chodit každý týden na diskotéky nebo do kina. Rozhodnutím mít dítě musíme do svého života přinést i tzv. oběti, ale podle mého názoru omezení některých našich aktivit není nic proti tomu mít dítě a přínosů, které nám dítě dá je mnohem více než obětí.

Uvedu pár příkladů „obětí“ rodičovství

- *Zpomalení kariéry matky, kdy žena se nemůže už tak aktivně věnovat budování své kariéry*
- *Finanční znevýhodnění, bohužel stále tzv. mateřská je nízká, a pokud je žena zvyklá na příjem nad 15000 Kč, finančně si pohorší.*

- *Omezení osobní svobody* – péče o dítě, zvláště v útlém věku znamená vysoké nároky limitující styl ženy.
- *Dopad na manželský vztah*, ten uvádí po narození dítěte asi 50 % párů, zejména negativní vliv vyčerpání popř. emoční labilitaty ženy na sexuální život.
- *Rodičovství je nezvratné rozhodnutí*, nelze je vzít zpět.
- *Někteří muži a ženy se obávají, že by nebyly dobrými rodiči.*
- *Některé páry nechtějí přivést děti na svět, kde hrozí nukleární konflikt a kde jsou další vážné globální problémy.*

Jako další uvedu „přínosy“ rodičovství

- *Rozvoj vztahu*, kdy mateřství přináší nový, většinou radostný vztah s dítětem a dodává novou dimenzi ve vztahu k partnerovi – žena vidí manžela v nové roli otce, manžel vidí svou ženu v nové roli matky. Mateřství je také základem pro nová přátelství s jinými matkami a rodinami, které mají malé děti.
- *Osobní naplnění*, kdy mateřství je pro některé ženy příležitostí sebevyjádření a osobnímu rozvoji, dodává pocit osobní hodnoty, eventuelně smyslu života.
- *Rodičovství je výzva*, zdroj podnětu, dává lidem příležitost poznávat sebe i druhého tak, jak by to bez dítěte nebylo možné.
- *Rodičovství je známkou dospělosti*, zde je pozoruhodný rozdíl mezi muži a ženami – tento důvod uvádí 79 % žen, ale jen 21 % mužů (Sobotková, Ditrichová, 2006).

Osobní zkušenost

Je zajímavé sledovat jak se mění vztah partnerů s příchodem dítěte na svět. Také jak vztah partnerů ovlivňuje to, jestli je dítě plánované nebo není. Pokud je dítě plánované, rodiče se na něho těší, ale pokud je dítě neplánované a nečekané rodiče také od začátku k těhotenství tak přistupují a samo dítě, i když je u matky v bříšku, tak už od začátku vnímá to jestli ho rodiče chtějí nebo nechtějí, jak o něm mluví, a také jak sama maminka k těhotenství přistupuje. Samotné manželství už v dnešní době není tak důležité pro rodiče dětí jak to bylo před několika lety, kdy žena, když čekala dítě a nebyla vdaná, bylo to něco hrozného a špatného a lidé se na ni dívali skrz prsty. Ale i v dnešní době má spoustu lidí stejný názor a odsuzují partnery, když nechtějí mít svatbu.

Moje osobní zkušenost je naprosto stejná, s partnerem jsme se nevzali, jelikož nepotřebujeme k lásce a výchově dítěte mít papír. Náš syn sice nebyl zrovna plánovaný, ale byl určitě chtěný, a už od začátku těhotenství jsem se na dítě těšila a snažila se přizpůsobit život svému stavu. Můj partner zprávu o mém těhotenství přijal s radostí a k údivu mému i mého partnera naše rodina nás také podpořila, i když před mým otěhotněním měla naprosto opačný názor. Od začátku těhotenství až po narození našeho dítěte mi partner pomáhal jako v domácnosti, tak i během porodu byl pro mě velkou podporou, tak i po propuštění z porodnice mi pomáhal a do dnešní doby se dělíme jak o domácí práce tak péči o našeho syna. Na jednu stranu vím, že mám asi opravdu štěstí, že jsem potkala takového muže, ale na druhou stranu si myslím, že by to mělo být ve vztazích naprosto normální a samozřejmé. A ne jen když žena čeká dítě, ale i před otěhotněním.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM

5.1 Výzkumný problém a cíl

Hlavní cílem projektu bylo zjištění informací o tom, jak se změnilы vztahы mezi partnery před narozením a po narozením dítěte. Reakce rodiny na zprávu o příchodu dítěte, zda bylo plánované a jestli partner nebo manžel žárlil na nového člena rodiny a jak v současné době hodnotí svůj vztah s manželem nebo partnerem.

Na základě tohoto cíle jsem si určila několik výzkumných otázek:

- Jak jste zareagovala na zprávu o Vašem těhotenství?
- Jak přijala rodina Vaše těhotenství?
- Jak se změnil postoj Vašeho partnera k Vám po narození dítěte?
- Jak byste hodnotily v současné době vztah mezi Vámi a Vaším partnerem?

5.2 Výzkumný soubor

Do průzkumu bylo zahrnuto celkem 10 maminek, z nichž nakonec 3 maminky odmítly poskytnout informace pro účely průzkumu. Odůvodnily to tím, si chtějí zachovat anonymitu a nechtějí žádným způsobem odpovídat na žádné otázky týkající se jejich soukromí. Jejich rozhodnutí jsem respektovala. Ve zbytku případů jsem se setkala naopak s ochotou a vstřícností.

Z dotazovaných 7 maminek byly 2 maminky svobodné a pouze žily se svým partnerem. Ostatních 5 maminek bylo vdaných. Věkový průměr všech maminek se pohyboval mezi 24 až 35 lety. 2 dotazované maminky měly 3 děti, 2 maminky měly po 2 dětech a 3 maminky měli po jednom dítěti. Průměrný věk všech dětí se pohyboval od 1 měsíce do 6 let.

Dotazovaná maminka **B** si „pořídila“ 3 dítě z důvodu odložení nástupu do vězení za krádež. Maminka **E** je naopak silně nábožensky založená.

Bohužel jedna dotazovaná maminka **D** uvedla, že při narození druhého dítěte, u kterého lékaři uvedli diagnózu mentální retardaci, se tímto partner nemohl srovnat a opustil ji i

jejich 2 děti. Je na celou domácnost sama, ale má skvělou rodinu, která ji pomáhá. Zatímco ona se stará o dvě děti, z toho jedno postižené, její bývalý partner má jiné dítě - zdravé - s jinou partnerkou. V současnosti si našla nového partnera, proto doufám, že bude mnohem lepší než kterého měla před tím.

Maminka **A** měla dítě plánované a chtěné, narodilo se jim po svatbě, když jí bylo 26 let. Maminka **B** měla dítě neplánovaně, je svobodná a narodilo se jí, když jí bylo 19 let, jak jsem uvedla výše 3 dítě si pořídila z důvodů odložení nástupu do vězení za krádež. Maminka **C** uvedla, že dítě bylo plánované, ale další děti momentálně nechce, jelikož si chce budovat kariéru, dítě se jí narodilo ve 30 letech. Maminka **D** uvedla, že 1 dítě bylo neplánované, druhé už plánované bylo, ale narodilo se bohužel s postižením, a tak ji partner opustil. 1 dítě se jí narodilo ve 20 letech. Maminka **E**, je hluboce nábožensky založená, a tak děti neplánovali, brali to jako „Boží vůli“, 1 dítě se jí narodilo v 25 letech. Maminka **F** napsala, že dítě mají plánované a chtěné, ale bohužel druhé dítě se zatím nedaří, dítě se jí narodilo ve 24 letech. Maminka **G** uvedla, že první dítě bylo neplánované, ale druhé už plánované bylo. V 19 letech měla první dítě.

Průzkum jsem připravila v prosinci roku 2008, sběr dat proběhl v době od prosince 2008 do ledna 2009 a do konce března 2009 proběhlo vyhodnocení průzkumu.

5.3 Průběh výzkumu

Sběr dat probíhal ve všech případech stejným způsobem. Před samotnou návštěvou jsem jednotlivé maminky nejprve vyhledala (*přes kamarády, známé a v dětské poradně*) a telefonicky je oslovila a požádala o rozhovor (10 maminek). Z dotázaných 10 maminek odmítly 3 poskytnout rozhovor. Při osobním setkání jsem kladla důraz především na stručné a rychlé jednání s ohledem na vytíženost maminek v domácnosti. Hlavními body bylo seznámení maminky s mou bakalářskou prací a sběrem dat (*informací k průzkumu*) a vysvětlení o způsobu naložení s informacemi a odpověďmi, které jsou ochotny mi poskytnout. Rozhovor odmítly z důvodu zachování soukromí a anonymity, proto jsem se rozhodla vypracovat krátký dotazník, který maminkám nezabere tolik času na vyplnění.

Byla jsem mile překvapena vysokou návratností dotazníků, což však bylo dle mého názoru způsobeno tím, že mě většina maminek znala. Za to mě nemile překvapila reakce oslovených třech maminek, když odmítli anonymně vyplnit dotazník, případně mi osobně na něj odpovídat. Ale chápu je, že se nechtěli svěřovat se svým soukromým životem cizím lidem. Ale bylo velmi zajímavé vyhodnocovat otázky a vidět jak se změnil život partnerů po příchodu dítěte na svět a jak na něho reaguje rodina, která ho ze začátku odmítala.

Po vypracování dotazníku č. 1 (viz. *Přílohová část*) jsem dotazované maminky znovu navštívila a předala jim k vypracování dotazník. Následovalo zjištění potřebných údajů pro výzkum. Po vyplnění dotazníku v jejich volném čase mě maminky kontaktovaly a následně jsem si dotazníky vyzvedla. Po zpracování dotazníků jsem znovu navštívila 2 dotazované maminky a znovu jsem se zpětně maminek dotazovala na otázky v dotazníku, které byly velmi stručně vyplněny. Při rozhovorech jsem si psala poznámky, které uvedu ve výsledcích šetření. Při odevzdání vyplněného dotazníku a přátelském posezení jsem jednotlivým maminkám poděkovala za vstřícnost a ochotu při spolupráci.

Na základě sebraných dotazníků jsem provedla analýzu, kterou uvádím ve výsledcích šetření.

5.4 Metody výzkumu

Formu dotazníku jsem si vybrala z toho důvodu, že maminky si chtěly zachovat soukromí a anonymitu. Forma dotazníku byla pro maminky mnohem pohodlnější a také měly více času na rozmyšlení svých odpovědí.

Dotazník = způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Skládá se ze série otázek, jejichž cílem je získat názory a fakta od respondentů. Oproti jiným typům průzkumu je možné prostřednictvím dotazníku získat informace lépe.

Otevřené otázky jsem si vybrala, jelikož mi umožňují získat odpovědi, které tvůrce dotazníku nemusejí napadnout, dále zachycují pohled dotazovaných maminek na otázku, kde nemají na výběr odpovědi. Dotazník je jeden z nejběžnějších nástrojů pro sběr dat, pro

různé typy výzkumu. Skládá se ze série otázek, jejichž cílem je získat názory a fakta od respondentů.

Výhody dotazníku:

- jednoduše se zpracovává a vyhodnocuje
- respondent jej může vyplnit v klidu doma
- jednoduchý na vyplnění
- téměř každý v životě vyplňoval dotazník
- jedna z nejméně dotěrných metod výzkumu
- zachovává anonymitu

Nevýhody dotazníku:

- může být obtížné získat respondenty
- v dotazníku je snadnější vyplnit nepravdivé informace
- redukuje komunikaci, protože 90 % komunikace je nonverbální – dotazník ji nedokáže zachytit

Jako první variantu svého výzkumu jsem chtěla provést rozhovor, ale když jsem navštívila maminky a po domluvě s nimi, jsem se rozhodla že vypracuju dotazník, který je anonymní a pro maminky mnohem lepší k vypracování. Otázky v dotazníku jsem čerpala ze své vlastní zkušenosti. Dotazník je přiložen v *Příloze č. 2*.

5.5 Výsledky šetření

1. *Plánovali jste společné rodičovství?*
2. *Pokud ano za jakou dobu jste otěhotněla?*

Maminky mi odpověděly, že v 60% dotazovaných první dítě plánované nebylo. Dotazovaná maminka A odpověděla, že první dítě bylo plánované a narodilo se 10 měsíců po svatbě. I když uvedla, že o založení rodiny uvažovali už po roční známosti, ale nejprve spolu chtěli začít bydlet, aby věděli „jak jim to bude spolu klapat“. Také maminka uvedla, že nehodlají zůstat u jedináčka, ale chtěli by velkou rodinu. Druhá maminka B uvedla jako odpověď, že první dvě děti nebyly plánované, ale třetí ano, které si pořídila z důvodu, aby nemusela nastoupit do výkonu trestu za krádež. Třetí dotazovaná maminka C uvedla, že první dítě plánované bylo, ale dlouhou se jim nedařilo počít dítě, a musela podstoupit umělé oplodnění, druhé dítě neplánují, jelikož si chtějí budovat kariéru, a také nevědí, zda se jim podaří znovu počít dítě, když u prvního měli velké problémy. Čtvrtá dotazovaná maminka D odpověděla v dotazníku, že první dítě plánované nebylo, ale druhé ano, u kterého otěhotněla do měsíce ale bohužel se narodilo s mentálním postižením, a její partner se s tím psychicky nevyrovnal a opustil je. Nyní má dítě, zdravé s jinou partnerkou. Maminka D byla na všechno sama a neměla to opravdu jednoduché, ale jak mi prozradila nyní si našla nového partnera a pevně věřím, že bude šťastná a spokojená v novém partnerství. Další dotazovaná maminka E je silně nábožensky založená, proto dítě neplánovali a jak uvedla v dotazníku „narození dítěte je vůle Boží“. Momentálně už mají 3 děti. Maminka F odpověděla, že první dítě plánované bylo, a otěhotněla do půl roku. Moc by chtěli druhé dítě, ale bohužel se zatím jak uvedla maminka „nedaří“. Jako poslední dotazovaná byla maminka G, která odpověděla, že první dítě plánované nebylo, ale druhé, které má momentálně 6 týdnů plánované bylo a to se jim podařilo počít do 1 roku. I když většinou maminky uvedly, že první děti plánované nebyly, tak ale na druhou stranu si je nechaly a byly chtěné.

Pomáhal Vám partner v domácnosti v době těhotenství?***Jak se k Vám partner choval v době těhotenství?***

Maminka A uvedla, že jí manžel v době těhotenství pomáhal v domácnosti a jak uvedla „ani jsem ho nemusela nutit“, a také, že ji každý den rozmazloval a nosil mamince „dobrotu“. Druhá maminka B uvedla, že v době těhotenství jí partner nepomáhal, musela ho nutit a má takový názor, že „že žena má na starosti domácnost a děti“, a také že jeho chování se nezměnilo a zůstalo stejné jako před tím. Maminka C uvedla, že v době těhotenství jí partner moc nepomáhal s pracemi, musela ho nutit, ale na druhou stranu, jelikož musela podstoupit umělé oplodnění tak se o ni partner bál a staral se o ni. Jako další dotazovaná maminka byla maminka D, která uvedla, že jí partner v době těhotenství nepomáhal, a také jeho chování se nezměnilo „nebral to jako nic zvláštního“. Další dotazovaná maminka E odpověděla v dotazníku, že celá její rodina i manžel jí v době těhotenství pomáhali, a také že manžel jí byl po celou dobu těhotenství „velkou oporou“. Maminka F uvedla, že ze začátku těhotenství jí moc nepomáhal, ale když byla ve vyšším stupni těhotenství, jak uvedla alespoň „umyl nádobí a vysál“. Ale jeho z pohledu chování k mamince byl manžel velmi pozorný a milý, a jak uvedla „hladil mi břicho a vykládal si s miminkem“. Jako poslední maminka G uvedla, že sice jí rodina v době těhotenství chtěla pomáhat, ale maminka o jejich pomoc nestála, a když potřebovala řekla manželovi, a chování jak uvedla „bylo to celkem v klidu“. Ze 70% partneri nebo manželé maminkám nepomáhali a ze 30% jim pomohli. A z 80% maminkám partneri nebo manželé se k maminkám chovali hezky, mile a rozmazlovali je. Z 20% maminkám nepomáhali a těhotenství nebrali jako nic zvláštního.

Měl Váš partner problém s přijetím dítěte do rodiny?***Pomáhal Vám partner s péčí o dítě?***

První dotazovaná maminka A odpověděla v dotazníku, že její manžel neměl problém s přijetím dítěte do rodiny, jelikož se na něho už dlouho těšil, a také že mamince už od začátku pomáhal s péčí od miminko, ale také s domácností. Další dotazovaná maminka B, odpověděla, že partner neměl problém s přijetím dítěte, ale na druhou stranu, ani v době těhotenství ani po narození dítěte mamince nepomáhal. Dotazovaná maminka C uvedla v dotazníku, že „přestože byl šťastný, tak jej nový člen rodiny zaskočil“. A také manžel sice pomáhal s péčí o dítě, ale jen když měl volno z práce. Jako další dotazovaná maminka

D napsala, že její partner měl dlouho problém s přijetím dítěte do rodiny, dlouho se s tím smiřoval, a také že ze začátku mamince nepomáhal s péčí o dítě, ale postupem času se to zlepšilo a jak uvedla „byl schopný malého přebalit“. Maminka E odpověděla, že manžel neměl problém s přijetím dítěte jelikož „dítě je pro nás požehnáním“. Také uvedla, že od příchodu z porodnice mamince manžel pomáhal s přebalováním, koupáním i domácností. Předposlední maminka F uvedla, že manžel měl ze začátku problém a nějaký čas mu trvalo, než se zvykl na dítě, také že manžel pomáhal s péčí od dítě, ale jen od začátku, než si maminka udělala svůj řád, pak už pomoc nepotřebovala. Poslední dotazovaná maminka G uvedla, že manžel měl problém s přijetím dítěte do rodiny, také že mamince nepomáhal s péčí o miminko, jelikož maminka všechno zvládala sama i bez manžela. 70% procent partnerů – manželů mělo problém s přijetím dítěte do rodiny a dlouho si na něj zvykali, 30% partnerů naopak problém s přijetím nemělo. 60% partnerů – manželů pomáhalo maminkám s péčí o miminko, ale z toho 40% partnerů – manželů naopak nepomáhalo.

Žárlil Váš partner na dítě?

Je pro Vás partner při výchově dítěte důležitý?

První dotazovaná maminka A odpověděla, že její manžel na dítě nežárlil neměl důvod, a také že partner je určitě důležitý při výchově dítěte. Další dotazovaná maminka B uvedla, že partner nežárlil, a také je důležitý při výchově dítěte jak uvedla „chlap je prostě potřeba“. Maminka C odpověděla v dotazníku, že manžel nežárlil na dítě, a také že je důležitý při výchově. Maminka D napsal v dotazníku, že partner hodně žárlil na dítě, a při výchově ho nepotřebuje, že všechno zvládá sama. Maminka E uvedla, že manžel na dítě nežárlil, a také že dle jejich slov „bez pomoci svého muže bych nemohla vychovávat své děti“. Maminka F napsala, že ze začátku manžel na dítě žárlil, a její osobní názor je, že muž není důležitý při výchově dítěte, ale jak uvedla manžel má jiný názor. Poslední maminka G uvedla, že její manžel žárlil jen chvíli, a podle jejího názoru, není muž důležitý při výchově dítěte „jsou i svobodné matky, které zvládají výchovu svých dětí sami“. Ze 60% manžel nebo partner na dítě nežárlil, ale ze 40% žárlil. Ze 60% považují maminky muže za důležité při výchově dítěte, ale 40% dotazovaných maminek uvedlo, že dítě se dá vychovat i bez muže.

Považujete manželství za důležité při výchově dítěte?

Jako poslední otázku jsem uvedla, zda maminky považují manželství za důležité při výchově dítěte. První dotazovaná maminka A uvedla, že považuje manželství za důležité při výchově, jelikož dle jejích slov „když jde dítě do školy nebo do školky, a ostatní děti zjistí, že maminka má jiné příjmení než dítě, dělají si z něho srandu a zraňují ho“. Maminka B uvedla, že nepotřebuje k výchově svého dítěte papír. Maminka C napsala, že považuje manželství za důležité při výchově. Maminka D uvedla, že nepovažuje manželství za důležité při výchově dítěte. Maminka E napsala, že považuje manželství za důležité při výchově dítěte. Předposlední maminka F odpověděla, že pro maminku manželství není důležité, ale naopak pro jejího muže je velmi důležité. Poslední maminka G uvedla, že nepovažuje manželství za důležité při výchově svého dítěte. 70% maminek uvedlo, že nepovažuje manželství za důležité při výchově svého dítěte, ale naopak jen 30% maminek uvedlo, že manželství za důležité považuje.

Jak jste zareagovala na zprávu o Vašem těhotenství Vy a Váš partner?

Maminka A uvedla, že zprávu přijal s nadšením a také její partner se velmi těšil na příchod jejich dítěte. Maminka B uvedla, že ona sama z toho byla v šoku, a její partner z toho také nadšený nebyl, ale u druhého už rád byl. Maminka C uvedla, že jelikož se dlouho snažili o miminko, byla z této zprávy velmi nadšená a samozřejmě partner také. Maminka D napsala, že u prvního dítěte moc ráda nebyla, ale u druhého se radovala, i když se poté narodilo s postižením, také její partner nebyl rád u prvního dítěte, jelikož to nečekali, ale na druhé se už těšili. Maminka E uvedla, že byla velmi ráda a i s manželem se na dítě hodně těšili, jelikož jsou věřící, tak děti berou jako dar od Boha. Maminka F napsala, že dítě si velmi přála a byla ráda, ale na druhou stranu se velmi bála o zdraví svého dítěte, mají v rodině dědičnou chorobu, manžel byl také velmi rád, ale měl obavy z výsledku testů, které naštěstí nemoc neprokázali. Maminka G uvedla, že ona i manžel byli ze zprávy o dítěti nadšeni. 80% maminek byly velmi rády, když se dozvěděly, že čekají dítě, naopak 20% maminek moc velkou radost z toho nemělo. 80% tatínků bylo rádo, když jim to maminky oznámily, ale 20% radost z toho nemělo.

Jak přijala rodina Vaše těhotenství?

První dotazovaná maminka A odpověděla, že celá rodina se těšila na příchod vnoučete. Druhá dotazovaná maminka B uvedla, že rodina byla také velmi ráda. Maminka C napsala, že rodina už dlouho očekávala tuto radostnou zprávu, takže byly velmi rádi. Maminka D uvedla, že naopak rodina ráda nebyl, vyčítaly jim, že si zničí kariéru, ale když se miminko narodilo tak všichni byli nakonec rádi. Maminka E napsala, že rodina byla velmi ráda, a dostali požehnání od rodiny. Maminka F uvedla, že rodina ráda nebyla, báli se že dítě bude mít také dědičnou chorobu, a také jim to zazlívali, ale když testy vyšli v pořádku, rodina už byla klidná a byli velmi rádi. Maminka G uvedla, že rodina nebyla ráda, jelikož neměli dobré vztahy rodinné, ale po narození dítěte se jejich vztahy mnohem zlepšily. 80% rodin bylo rádo, že maminky čekají dítě, ale 20% rodin rádo, nebylo ať už se si zničí kariéru, nebo bude dítě mít dědičnou chorobu.

Jak se změnil postoj Vašeho partnera k Vám po narození dítěte?

Maminka A uvedla, že jelikož byl partner u porodu, tak už od propuštění z porodnice se mamince snažil co nejvíce pomáhat, a také se jeho postoj změnil vůči mamince. Maminka B napsala, že se po narození dítěte naprosto nic nezměnilo, pořád má nestarosti veškerou domácnost a děti. Maminka C napsala, že partner „byl v sedmém nebi“ po narození dítěte, a k mamince se choval hezky. Maminka D uvedla, že po narození dítěte, dlouho nemohl pochopit, že už nejsou jen sami dva, ale že je tam také dítě. Maminka E odpověděla v dotazníku, že od propuštění z porodnice byl mamince manžel velkou oporou. Maminka F uvedla, že partner byl rád, že se narodilo zdravé dítě, a k mamince se choval stejně hezky jako před tím. Maminka G napsala, že manželovi dlouho trvalo než maminku viděl jako matku a ne jen jako milenku bez dítěte, neuvědomil si kolik je s dítětem starostí. Z 80% se partneři chovali k maminkám hezky, ale z 20% se jejich chování nezměnilo.

Jak byste hodnotily v současné době vztah mezi Vaším partnerem a Vámi?

Maminka A „*náš vztah byl od začátku krásný a s příchodem dítěte na svět se náš vztah upevnil. Máme si každý den o čem vykládat a každý den se na sebe těšíme*“.

Maminka B „*náš vztah se změnil, je to hrozný stereotyp. Pořád ty samé věci dokola*“.

Maminka C „*přes počáteční šok z příchodu nového člena rodiny se postupem času náš vztah se vrátil do starých kolejí a je to trochu jiné, ale stále krásné*“. **Maminka D** „*už to není ta zamilovanost jako na začátku*“.

Maminka E „*jelikož mám nového partnera, tak zatím je to perfektní*“.

Maminka F „*náš vztah je stále krásný a naplněný láskou a něhou, jako když jsme se poprvé potkali. Děti jsou naše radost a pýcha. V současné době čekáme další přírůstek do rodiny, který je pro nás dalším požehnáním*“. **Maminka G** „*už to není ta zamilovanost jaká to byla před tím, dítě zabere spoustu času a na zamilovanost už není tolik času. Stále se ale máme rádi a vycházíme spolu*“.

V 70% dotazovaných maminka uvedlo, že už to není ta zamilovanost jaká to byla před tím ale jejich vztah je stále krásný jako před tím, a ze 30% maminky uvedly, že jejich vztah už je hrozný stereotyp.

5.6 Závěr

Na základě provedeného šetření jsem zaznamenala, že rodičovství nebylo ve většině případů plánované. Zprávu o těhotenství přijaly budoucí maminky kladně. Partneři i rodina přijali zprávu o těhotenství nadšeně, ale byl tam případ, kdy se rodina bála o zdraví dítěte (*dědičná choroba*).

V polovině případů partner – manžel pomáhal mamince v době těhotenství v domácnosti a v druhé polovině nepomáhal. Partneři v době těhotenství se chovali ke svým partnerkám – manželkám s velkou láskou, snad jen ve dvou případech své chování a zvyklosti nezměnili. Postoj partnerů po narození dítěte se ve všech případech kladně změnil a byli oporou pro své partnerky a s láskou a něhou o ně i dítě pečovali.

S 50 % dotazovaných měli problémy s přijetím dítěte do rodiny. Ve většině případů partneři pomáhali matce s péčí o dítě. Maminky uvedly, že partner je velmi důležitý při výchově jejich dítěte, ale manželství ve většině nepovažují za důležité. Ve dvou případech se dotazované maminky vyjádřily, že jejich vztah je stále ve stejném stádiu a v jednom případě je to stereotyp. V ostatních případech maminky uvedly, že jejich vztah je krásný a plný lásky.

Na základě výsledcích šetření doporučuji budoucím maminkám:

- k porodu si vezměte sebou otce svého dítěte, je to pro maminky obrovská podpora
- partnerovi – manželovi od začátku vysvětlíte vše, co se bude týkat vašeho těhotenství, porodu
- společně s partnerem se snažte nastudovat odbornou literaturu, týkající se těhotenství a mateřství
- vezměte sebou partnera na předporodní kurzy
- od začátku co zjistíte, že jste těhotná, mluvte na své miminko, ono váš hlas slyší a vnímá i hlas tatínka. A také slyší vše co se kolem vás děje.

ZÁVĚR

Na základě provedeného šetření jsem zaznamenala, že rodičovství nebylo ve většině případů plánované. Zprávu o těhotenství přijaly budoucí maminky kladně. Partneři i rodina přijali zprávu o těhotenství nadšeně, ale byl tam případ, kdy se rodina bála o zdraví dítěte (*dědičná choroba*).

V polovině případů partner – manžel pomáhal mamince v době těhotenství v domácnosti a v druhé polovině nepomáhal. Partneři v době těhotenství se chovali ke svým partnerkám – manželkám s velkou láskou, snad jen ve dvou případech své chování a zvyklosti nezměnili. Postoj partnerů po narození dítěte se ve všech případech kladně změnil a byli oporou pro své partnerky a s láskou a něhou o ně i dítě pečovali.

S 50 % dotazovaných měli problémy s přijetím dítěte do rodiny. Ve většině případů partneři pomáhali matce s péčí o dítě. Maminky uvedly, že partner je velmi důležitý při výchově jejich dítěte, ale manželství ve většině nepovažují za důležité. Ve dvou případech se dotazované maminky vyjádřily, že jejich vztah je stále ve stejném stádiu a v jednom případě je to stereotyp. V ostatních případech maminky uvedly, že jejich vztah je krásný a plný lásky.

Když se partneři rozhodnou mít dítě, je to obrovský krok do života. Spousta lidí si myslí, že každé miminko je hodná, krásná věc, která hezky vypadá. Realita je ale úplně jiná. Po příchodu dítěte na svět se změní celý život rodičů. Do porodu byli jen dva a mohli si dělat „co chtěli“, ale když se dítě narodí, je na nich plně závislé. Ať už je to kojení, tak také láska od svého tatínka. Dítě potřebuje lásku od obou rodičů. A chce být milováno. Díky lásce a správné výchově se z toho malého růžového uzlíčku stává jedinečná bytost.

Je zajímavé sledovat, jak se mění vztah partnerů s příchodem dítěte na svět. Také jak vztah partnerů ovlivňuje to, jestli je dítě plánované nebo není. Pokud je dítě plánované, rodiče se na něho těší, ale pokud je dítě neplánované a nečekané rodiče také od začátku k těhotenství tak přistupují a samo dítě, i když je u matky v bříšku, tak už od začátku vnímá to, jestli ho rodiče chtějí nebo nechtějí, jak o něm mluví, a také jak sama maminka k těhotenství přistupuje. Samotné manželství už v dnešní době není tak důležité pro rodiče dětí jak to bylo před několika lety, kdy žena, když čekala dítě a nebyla vdaná, bylo to něco

hrozného a špatného a lidé se na ni dívali skrz prsty. Ale i v dnešní době má spoustu lidí stejný názor a odsuzují partnery, když nechtějí mít svatbu.

Než se mi narodilo dítě, nedovedla jsem si představit co je to být „matkou“. Až když jsem držela poprvé svého syna, teprve potom jsem si uvědomila tu krásnou věc, že jsem maminka krásného chlapečka, že toto dítě bude na mě závislé a čeká moji lásku jak ode mě, tak od svého táty.

Než se nám narodil syn, s partnerem jsme sice spolu žili, ale neměli jsme to pravé naplnění života. Po narození dítěte se svět úplně změnil, člověk si uvědomí hodnoty, které ve svém životě má. To co bylo důležité, jde bokem a hlavní v životě je jen dítě a zdraví dítěte.

Podle mého názoru není krásnější věc na světě než vidět jak ve vás roste život, a když se dítě narodí a držíte ho poprvé v náruči, je to nepopsatelný pocit lásky a něžnosti, který cítíte. Víím, že to zní jako otřepaná fráze, ale mé pocity opravdu takové byly. A jsem ráda za to, jakého mám partnera a otce našeho syna.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- GALLA, K., BUREŠOVÁ, K.: *Snoubenci manželé rodiče a děti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984. Č.: 4-31-24/1. (viz. Přílohová část)
- ČÁP, J.: *Psychologie pro učitele*. Praha: SPN, 1980.
- GÁBOROVÁ, Ľ., GÁBOROVÁ, Z.: *Človek v sociálnom kontexte*. Prešov: LANA, 2007. ISBN 80-969053-8-4.
- NEUBERT, R.: *Nová kniha o manželstve*. Martin: Obzor, 1984.
- BUDÍKOVÁ, Z.: Seminární práce k předmětu *Základy pedagogiky: Rodina jako výchovné prostředí*. Roku: 2006.
- RYBÁROVÁ, E. a kolektiv: *Psychologie a pedagogika*. Praha 1: Avicenum, zdravotnické nakladatelství, n. p., 1988. Č.: 08-054-88.
- Časopis MIMINKO, 10/2008, www.casopis-miminko.cz, na AZ.RODINA.cz (zveřejněno 13. 11. 2008)
- GREGORA, M., VELEMÍNSKÝ, M.: *Čekáme dítě*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1489-9.
- SOBOTKOVÁ, Ditrichová: *Hra ve vývoji dětí v prvním roce života*. Praha: Grada. ISBN 80-247-1137-0
- PLZÁK, M.: *klíč k výběru partnera pro manželství*. Avicenum. Praha, 1975
- Biddulphovi, S., S.: *Deset tajemství lásky*. Portál, 2006. ISBN 80-7367-076-3
- COHEN, R. M.: *Nejčastější psychické poruchy v klinické praxi*. Praha: Portal, 2002. ISBN 80-7178-497-4
- CHMEL, R.: *Průvodce těhotenstvím*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-0962-7
- KRAUSOVÁ, L., NOVOTNÁ, V.: *Sociálně – právní ochrana dětí*. Praha: Aspi, a.s., 2006. ISBN 80-7357-214-1
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D.: *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-7169-195-X

Internetové zdroje:

<http://www.vkta.cz/anish/c6sd.htm> (ze dne 13. listopadu 2008)

www.casopis-miminko.cz (zveřejněno 13. 11. 2008)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: *Ženy a muži v minulosti*

Příloha č. 2: *Dotazník pro matky s dětmi*

Příloha č. 3: *Stručná charakteristika Zlínského kraje*

PŘÍLOHA Č. 1: ŽENY A MUŽI V MINULOSTI

Postavení žen a mužů v rodině v minulosti

V údobí vyspělé společnosti došlo ve funkcích a ve struktuře našich rodin ke společenským proměnnám, které se týkají stránek ekonomických a mravních i výchovy dětí. Ti, kteří pozorněji pozorovali historii naší i jiných národů, vědí, že od dob, kdy o něm máme přesnější zprávy, bylo manželství u vládnoucích vrstev spoutáváno s rodinnými a rodovými zájmy a často byl předmětem mocenských a politických snah.

Např. sňatek mezi členy panovnických rodin byl velmi často jen pečetí, která upevňovala jejich zájmy. Býval často příčinou nárokování na sousední nebo i vzdálenější země. Pro příklad nemusíme chodit daleko. Po vymření rodu Přemyslovců si Jindřich Korutanský osoboval právo na český trůn jako manžel sestry posledního Přemyslovce Václava III., zavražděného v Olomouci. Povolání mladičkého Jana Lucemburského na český trůn bylo stvrzeno jeho sňatkem s Eliškou, další sestrou Václava III. Rovněž Habsburkové využívali k upevnění své moci – vedle brutálních způsobů, jimiž si присvojovali cizí území – i sňatku. Nevěsty, ani ženicha se nikdo neptal, zda se sňatkem souhlasí. Proto se nedivme, že se panovníci vyžívali v milostných pletkách se svými milenkami, z nichž některé, jak známo, se dostali až do dějin diplomacie.

Třídní zájem feudálů byl při uzavírání sňatků rozrůzněn podle majetkových zřetelů a podle úrovně příslušného stavovství. Příslušník vyšší a střední šlechty, vešel-li ve sňatek s osobou šlechty nižší, byl vlastně deklasován. Takový sňatek byl považován za mezalianci.

Na začátku 19. století byly ideály manželství založeny na romantické lásce. Avšak hospodářské zájmy, které hrály při sňatcích buržoazie tak velkou úlohu, tyto ideály lehce odsunuli. U buržoazie se manželský a rodinný život stává prostředkem uplatnění kapitálových zájmů. Manželé si nacházejí ventil pro své romantické sny v mileneckých dobrodružstvích, a jak ukázal Bedřich Engels, cizoložství se stává součástí takto pojatého manželství. Stejně tomu bylo tak i ve společnosti venkovské. Buď se sňatkem scelovali grunty, nebo nevěsta, která se přivdala do velkého statku, musela přinést věnem odpovídající peněžní částku. Proto byly sňatky dojednávány prostřednictvím dohazovačů a ve velké většině do toho snoubenci neměli mluvit.

Jaké bylo postavení ženy v této společnosti?

I když emancipační úsilí přivedlo ženy v kapitalistických zemích do rovnoprávnějšího postavení, než-li měly před první a někde ještě před druhou světovou válkou, jsou hlavní rysy starého společenského postavení ženy v těchto zemích ještě dnes zachovány, i když s pochopitelnými rozdíly.

U nás před I. světovou válkou a podstatných rysů až do roku 1948, kdy došlo k plnému zrovnoprávnění ženy, byla žena v rodině v právním područí muže. Muž byl po právní stránce „*hlavou rodiny a jejím reprezentantem*“.

Žena neměla ani na veřejnosti tolik práv jako muži, ač šlo o práva politická, o vzdělanost nebo o kulturu. Hlavní zásada pro postavení ženy v manželství byla dána tím, že á být udržovatelkou domácnosti a rodinného krbu. Žena byla též vychovatelkou dětí. V buržoazní rodině měla k této funkci řadu pomocníků, od kojné až po vychovatelky. V rodině hůře ekonomicky situované patřila péče o děti především do ženina životního poslání, zatím co muž měl za úkol vydělávat peníze. A právě zde se projevuje velká závislost žen na mužích.

PŘÍLOHA Č. 2: DOTAZNÍK PRO MATKY S DĚTMI

Otázky:

1. Plánovali jste společné rodičovství?
2. Pokud ano za jakou dobu jste otěhotněla?
3. Jak jste zareagovala na zprávu o vašem těhotenství?
4. Jak přijal zprávu o vašem těhotenství váš partner?
5. Jak přijala rodina Vaše těhotenství?
6. Pomáhal Vám partner v domácnosti v době těhotenství?
7. Jak se k Vám choval v době těhotenství?
8. Jak se změnil postoj Vašeho partnera po narození dítěte k Vám?
9. Měl Váš partner problém s přijetím dítěte do rodiny?
10. Pomáhal Vám partner s péčí o dítě?
11. Žáril Váš partner na dítě?
12. Je pro Vás partner při výchově dítěte důležitý?
13. Považujete manželství za důležité při výchově dítěte?
14. Jak byste hodnotily v současné době vztah mezi Vaším partnerem a Vámi?

Zdroj: vlastní zpracování

Dotazované:

A (28) – vdaná, 1 dítě – 2 roky

B (25) – svobodná, 3 děti – 6 let, 3 roky, 5 měsíců

C (35) – vdaná, 1 dítě – 5 let

D (24) – svobodná, 2 děti – 1rok, 4roky

E (29) – vdaná, 3 děti – 8 měsíců, 2 roky a 4 roky

F (30) – vdaná, 1 dítě – 6 let

G (22) – vdaná, 2 děti – 1 měsíc, 3 roky

PŘÍLOHA Č. 3: STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA ZLÍNSKÉHO KRAJE

Zlínský kraj byl ustanoven k 1. lednu 2000 na základě ústavního zákona č. 347 ze dne 3. prosince 1997 o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Vznikl sloučením okresů Zlín, Kroměříž a Uherské Hradiště, které patřily k Jihomoravskému kraji, a okresu Vsetín, který spadal do Severomoravského kraje. Nachází se na východě republiky, jehož východní okraj tvoří hranici se Slovenskou republikou ... Má celkem 304 obcí (z toho 30 měst). Průměrný věk obyvatel Zlínského kraje v roce 2005 byl 39,9 let.

Síť předškolních a školních zařízení v kraji představuje 305 mateřských škol, 232 základních škol, 15 gymnázií, 50 středních odborných škol, 30 středních odborných učilišť, 11 vyšších odborných škol. Ve Zlínském kraji působí 2 vysoké školy. Je to Univerzita Tomáše Bati v krajském městě, jež má veřejnoprávní statut a uděluje bakalářský a magisterský stupeň vzdělání na 3 fakultách. Druhou je soukromá vysoká škola Evropský polytechnický institut v Kunovicích.

Na jednoho lékaře připadá v rámci kraje 303 obyvatel. Akutní, následná a rehabilitační zdravotní péče je zabezpečena stabilizovanou sítí nemocnic (*11 v kraji*), kde je k dispozici 3 315 lůžek.